

JULES RENARD

Morcoveață

Ilustrații de Oana Ispir

Traducere din limba franceză de
Octavian Soviany

Editura Paralela 45

Cuprins

Găinile	7
Potârnicile	10
Câinele	12
Coșmarul	14
Să ne fie cu iertare	16
Oala de noapte	18
Iepurii	23
Sapa	25
Carabina	27
Cârțița	31
Lucerna	32
Păhăruțul	36
Bucățița de miez	39
Trămpeta	41
Șuvița de păr	43
Baia	45
Honorina	50
Ceaunul	54
Reticență	58
Agata	60
Programul	63
Orbul	66

Anul Nou	69
Dus-întors	72
Tocul	74
Obrajii roșii	78
Păduchii	87
Ca Brutus	92
Din scrisorile lui Morcoveață către domnul Lepic și câteva dintre răspunsurile domnului Lepic către Morcoveață	95
Cotețul	101
Pisica	103
Oile	107
Nașul	111
Fântâna	114
Prunele	117
Matilda	120
Casa de bani	125
Mormolocii	129
Lovitura de teatru	132
La vânătoare	134
Musca	137
Prima becață	139
Cârligul de undiță	141
Banul de argint	145
Ideile personale	151
Furtuna frunzelor	155
Revolta	158
Ultimul cuvânt	161
Albumul lui Morcoveață	166

Găinile

— **P**un pariu, zice doamna Lepic, că Honorina iar a uitat să închidă găinile.

Așa e. Te poți convinge uitându-te pe fereastră. Acolo, tocmai în fundul curții, micuțul coteț al găinilor își arată, prin noapte, poarta pătrată și neagră, rămasă deschisă.

— Felix, dacă te-ai duce să le închizi? îi zice doamna Lepic celui mai mare dintre băieți.

— Nu-i treaba mea să mă ocup de găini, zice Felix, un băietan palid, leneș și cam fricos.

— Dar tu, Ernestina?

— Of, mămico, mie mi-ar fi tare frică!

Felix, frățiorul mai mare, și surioara lui, Ernestina, abia binevoiesc să-și ridice capetele ca să răspundă. Citesc amândoi, foarte preocupați, cu coatele pe masă și cu frunțile aproape lipite.

— Doamne, ce proastă sunt! zice doamna Lepic. Nici nu mi-a trecut prin minte! Ia, Morcoveață, du-te și închide găinile!

A dat această poreclă drăgăstoasă mezinului familiei, fiindcă are părul roșu și e plin de pistrui pe față. Morcoveață, care se joacă pe sub masă, se ridică și spune timid:

— Bine, mămico, dar și mie mi-e frică.

— Cum? îi răspunde doamna Lepic. Un ditamai flăcăiandrul ca tine? Hai, că ești caraghios! Mișcă mai repede, rogu-te!

— Îl cunoaștem noi. E curajos ca un țap, zice surioara sa Ernestina.

— Nu se teme de nimeni și de nimic, adaugă Felix, frățiorul mai mare.

Mândru nevoie mare de aceste complimente și fiindu-i rușine în sinea sa că nu se arată vrednic de ele, Morcoveață se străduiește să-și învingă frica.

Pentru a-i da și mai mult curaj, mama îi promite o palmă.

— Măcar luminați-mi drumul, zice el.

Doamna Lepic ridică din umeri. Felix zâmbeste disprețuitor. Doar Ernestina, mai miloasă, ia o lumânare și își însoțește fratele până la capătul coridorului.

— O să te aștept aici, zice ea.

Dar o ia imediat la sănătoasa, îngrozită, când o rafală puternică de vânt îi face lumânarea să pâlpaie și i-o stinge.

Morcoveață, cu coapsele încordate și cu călcâiele împlântate în pământ, începe să tremure în întuneric. Afară e o beznă atât de adâncă, încât i se pare că a orbit. Din când în când, câte o pală de vânt îl înfășoară ca un cearșaf înghețat, vrând să-l smulgă din loc. Oare niște vulpi sau chiar niște lupi îi suflă peste degete, în obraji? Cel mai bine ar fi să se năpustească, fără să mai stea pe gânduri, spre cotețul găinilor, spintecând umbra din jur. Găsește pe pipăite cârligul porții. La zgomotul pașilor lui, găinile, speriate, se agită și cotcodăcesc pe stinghii. Morcoveață le strigă:

— Țineți-vă gura, eu sunt!

Apoi închide poarta și o ia la fugă, de parcă ar avea aripi la mâini și la picioare. Când se întoarce în casă, gâfâind, mândru de sine, și dă de lumină și de căldură, i se pare că a schimbat niște zdrențe îmbibate de ploaie și noroi într-o haină ușoară și nouă. Zâmbeste, se ține drept și se semețește, așteptând să fie felicitat. Acum, scăpat de orice

primejdie, caută pe fețele alor săi urmele îngrijorării pe care trebuie să o fi simțit.

Dar frățiorul mai mare Felix și surioara Ernestina își continuă lectura în liniște, iar doamna Lepic îi spune cu vocea ei cea mai firească:

— Morcoveață, de azi înainte tu o să închizi găinile în fiecare seară.

Potârnicile

Cea de obicei, domnul Lepic își golește pe masă tolba de vânătoare. Înăuntru sunt două potârniche. Frățiorul mai mare Felix le notează pe o tablă de ardezie atârnată pe perete. Asta e sarcina lui. Fiecare dintre copii are câte una. Surioara Ernestina juipoaie sau jumulește vânatul. Cât despre Morcoveață, are sarcina specială de a le veni de hac păsărilor rânite. Datorează această favoare bine cunoscutei cruzimi a inimii sale nesimțitoare.

Cele două potârniche se zbat și își tot mișcă gâtul.

DOAMNA LEPIC: Ce mai aștepti? Nu le omori?

MORCOVEAȚĂ: Mămico, mi-ar plăcea mai mult să scriu și eu pe ardezie.

DOAMNA LEPIC: Tabla e prea sus pentru tine.

MORCOVEAȚĂ: Atunci mi-ar plăcea mai mult să le jumulesc.

DOAMNA LEPIC: Asta nu e treabă de bărbați.

Morcoveață apucă cele două potârniche. I se dau toate indicațiile trebuincioase.

— Dă penele la o parte și strânge-le, știi tu, de gât!

Ținând păsările la spate, câte una în fiecare mână, Morcoveață se apucă de treabă.

DOMNUL LEPIC: Două deodată, cerule?

MORCOVEAȚĂ: Ca să meargă mai repede.

DOAMNA LEPIC: Ia nu mai face pe sensibilul! Știi că, în sinea ta, mori de plăcere.

Potârnichile se apară, se zbat, dau tare din aripi și își împrăștie penele peste tot. Nu vor să moară și pace. Lui Morcoveață i-ar fi mai ușor să-și strângă de gât un tovarăș de joacă. Și le pune între genunchi, ca să-i fie mai la îndemână, și, când alb, când roșu la față, asudat, cu capul pe spate, ca să nu vadă nimic, strânge cu toată puterea.

Dar potârnichile se încăpățânează mai tare.

Furios, dornic să sfârșească odată, Morcoveață le apucă de picioare și le strivește capetele de vârful pantofilor.

— Ah! Călăul! Călăul! strigă într-un glas frățiorul cel mare Felix și surioara Ernestina.

— Adevărul e că se pricepe, spune doamna Lepic. Sărmanele păsări! N-aș vrea să fiu în locul lor, între ghearele lui!

Domnul Lepic, deși un vânător încercat, iese din cameră scârbit.

— Poftim! spune Morcoveață, trântind potârnichile moarte pe masă.

Doamna Lepic le sucește și le răsucește. Din micile lor capete zdrobite curge sânge. Și o dâră de creier.

— Era și timpul să i le smulgem din mână, zice ea. Ce treabă scârboasă!

Frățiorul cel mare Felix spune:

— E drept că azi nu i-a ieșit așa de bine ca altă dată.

Câinele

Domnul Lepic și surioara Ernestina stau, cu coatele pe masă, la lumina lămpii, și citesc, el ziarul, ea, cartea primită ca premiu la școală. Doamna Lepic tricotează, frățiorul mai mare Felix își perpelește picioarele la foc, iar Morcoveață, pe jos, își aduce aminte de tot felul de lucruri.

Deodată, Pyrame, care doarme sub rogojină, scoate un mârâit surd.

— Ssssst! face domnul Lepic.

Pyrame mârâie și mai tare.

— Ce prostovan! se răstește doamna Lepic.

Dar Pyrame începe să latre atât de tare, încât sar toți de la locurile lor. Doamna Lepic își duce mâna la inimă. Domnul Lepic, strângând din dinți, se uită urât la câine. Frățiorul mai mare Felix înjură, apoi începe numaidecât balamucul.

— Ține-ți gura, potaie! Taci, afurisitule!

Pyrame latră și mai tare. Doamna Lepic îi dă câteva palme. Domnul Lepic îl lovește mai întâi cu ziarul, apoi cu piciorul. Pyrame, culcat pe burtă, cu botul în jos, schelălăie de frica loviturilor și, în timp ce-și izbește mânios botul de rogojină, urlă ca apucatul.

Familia Lepic turbează de furie. Sculați în picioare, se înverșunează toți împotriva câinelui care stă culcat și îi înfruntă de jos.

Geamurile trosnesc, burlanul sobei țiuie, iar sora Ernestina a început să zbiere de-a binelea.

Morcoveață, fără să-i fi poruncit cineva, merge să vadă ce se întâmplă. Poate vreun drumeț întârziat trece pe stradă în drum spre casă. Dacă n-o fi sărit cumva peste zidul grădinii ca să fure ceva.

Morcoveață înaintează pe coridorul întunecos, cu brațele întinse. Găsește zăvorul, îl trage cu zgomot, dar nu deschide ușa.

Altădată își lua inima în dinți, se ducea afară și, fluierând, cântând, bătând din picioare, se străduia să sperie dușmanul.

Astăzi însă trișează.

În timp ce părinții lui își închipuie că scotocește cu îndrăzneală prin toate cotloanele și că dă târcoale casei ca un paznic credincios, el îi înșală și rămâne pironit în spatele ușii.

Într-o bună zi au să-l prindă, dar până acum vicleșugul i-a reușit de fiecare dată.

Se teme doar să nu strănute sau să tușească. Își ține respirația și, ridicând ochii, zărește printr-o fereastră de deasupra ușii trei sau patru stele, a căror limpezime strălucitoare îi dă fiori reci.

Dar e timpul să se întoarcă. Nu trebuie ca jocul să se prelungească prea mult. Ar trezi bănuieli.

Scutură din nou cu mâinile lui plăpânde zăvorul greu, care scârțâie din toate crampoanele lui ruginite, și îl împinge cu zgomot la loc. Auzind așa o larmă, o să creadă că vine de afară și că el și-a făcut datoria. Mândru de fapta lui, aleargă repede să-și liniștească familia.

Dar, așa cum se întâmplase și ultima dată, Pyrame s-a potolit în lipsa lui. Cei patru Lepic s-au liniștit și acum stau iarăși la locurile lor obișnuite, și, deși nimeni nu-l întreabă nimic, Morcoveață zice din obișnuință:

— Era câinele. A visat ceva.

Ideile personale

Domnul Lepic, frățiorul mai mare Felix, surioara Ernestina și Morcoveață stau în jurul căminului în care arde o buturugă cu rădăcini cu tot, iar cele patru scaune se leagănă pe picioarele din față. Stau de vorbă și, pentru că doamna Lepic nu este de față, Morcoveață își expune ideile personale.

— Pentru mine, spune el, legăturile de familie nu înseamnă nimic. Tăticule, tu știi foarte bine cât te iubesc, dar țin la tine nu pentru că ești tatăl meu, ci pentru că ești prietenul meu. N-ai niciun merit că ești tatăl meu, dar privesc prietenia ta ca pe o înaltă favoare pe care nu mi-o datorezi, dar pe care mi-o dăruiești cu generozitate.

— Așa! face domnul Lepic.

— Dar pe mine? Dar pe mine? întreabă frățiorul mai mare Felix și surioara Ernestina.

— E tot aia, răspunde Morcoveață. Sunteți frățiorul meu și surioara mea din întâmplare. De ce v-aș fi recunoscător pentru asta? Cine-i de vină că suntem tustrei niște Lepic? E un fapt căruia nu puteți să vă împotriviți. N-am de ce să vă fiu recunoscător pentru că-mi sunteți rude fără voia voastră. Dar îți mulțumesc, frățiorule, pentru că ești ocrotitorul meu, iar ție, surioară, pentru că ai grijă de mine.

— La dispoziția ta! spune frățiorul mai mare Felix.

— De unde i-or fi venind ideile astea trăsnite? se întreabă surioara Ernestina.

— Când spun asta, adaugă Morcoveață, vorbesc la modul general, nu dau nume, și aș repeta tot ce am zis și dacă ar fi mămica de față.

— N-ai mai repeta-o și a doua oară, zice frățiorul mai mare Felix.

— Dar ce-am spus rău? răspunde Morcoveață. Să nu-mi răstăl-măciți vorbele. Nu sunt lipsit de inimă și țin la voi mai mult decât credeți. Dar această afecțiune, în loc să fie banală, să vină din rutină și din instinct, este conștientă, rațională și logică. Da, logică, iată cuvântul pe care îl căutam.

— Când o să-ți treacă oare mania asta de a te folosi de cuvinte cărora nu le cunoști înțelesul, spuse domnul Lepic, care s-a ridicat ca să se ducă la culcare, și de a tot încerca, la vârsta ta, să faci pe grozavul cu alții? Dacă răposatul bunicu-tău m-ar fi auzit înșirând un sfert din bali-vernele astea, mi-ar fi dovedit pe loc, cu o palmă și un picior în fund, că nu-s decât băiatul lui.

— Mai vorbim și noi ca să ne treacă timpul, spune, deja îngrijorat, Morcoveață.

— Ar fi mai bine să-ți ții gura, spune domnul Lepic, cu o lumânare în mână.

El pleacă numaidecât. Frățiorul mai mare Felix îl urmează.

— La bună vedere, amice! îi zice el lui Morcoveață.

Se ridică apoi și surioara Ernestina.

— Noapte bună, prietene dragă, spune ea pe un ton grav.

Morcoveață rămâne singur. Nu mai înțelege nimic.

Cu o zi în urmă, domnul Lepic îl sfătuisese să învețe să reflecteze.

— Ce-i aia „zice lumea“? i-a spus el. Nu există nicio „lume“. „Lumea“ e totuna cu nimeni. Prea repeți tot ce auzi de la unul și de la altul. Silește-te să mai gândești puțin și cu capul tău. Exprimă-ți ideile personale, chiar dacă la început n-ai decât una și bună.

Și acum prima lui idee personală nu a fost bine primită. Morcoveață înăbușă focul, aranjează scaunele de-a lungul peretelui, face un gest de

salut spre pendulă și se duce la culcare în camera în care dă scara beciului, numită, din pricina asta, odaia beciului. E o odaie plăcută și răcoasă în vreme de vară. Vânatul se poate păstra aici lesne chiar și o săptămână. Ultimul iepure împușcat sângerează cu botul într-o farfurie. Sunt acolo și niște coșuri cu grăunțe pentru găini. Lui Morcoveață îi place să le tot răscolească, vârandu-și în ele brațele goale până la cot.

De obicei, hainele întregii familii, agățate în cuier, îl neliniștesc. Parcă ar fi niște sinucigași, care abia s-au spânzurat, după ce au avut grijă să-și așeze în ordine încălțările pe polița de deasupra.

Dar în seara asta lui Morcoveață nu-i mai este frică. Nu se mai uită pe sub pat, nu-l mai înfricoșează nici luna, nici umbrele, nici puțul din grădină, săpat parcă special pentru cineva care ar vrea să se arunce în el de la fereastră.

I-ar fi frică doar dacă s-ar gândi că-i e frică, dar el nu se mai gândește la asta. Numai în cămașă, uită să calce doar pe călcâie, pentru a simți mai puțin răceala lespezilor roșii cu care e pardosită odaia.

Și, odată în pat, cu ochii la umflăturile jilave de ipsos de pe pereți, continuă să-și rumege ideile personale, numite astfel fiindcă trebuie să le păstreze doar pentru sine.

EDITURA PARALELA 45